

Õiguskantsler

Teie 10.05.2016 nr

Meie 06.06.2016 nr 6-1/160659/1602468

Riigikogu liikmeks ja volikogu liikmeks oleku ühitamine

Austatud avaldaja

Põhiseadus ei keela ega nõua enne 17. oktoobrit 2005 kehtinud korra juurde naasmist.

Tegemist on poliitilise valikuga, millele on nii poolt- kui vastuargumente. Põhiseadusliku vastuolu puudumine ei tähenda, et Riigikogu liikme samaaegne kuulumine kohaliku volikogu koosseisu ei võiks mõjutada kohaliku demokraatia või poliitilise kultuuri arengut.

Põhiseaduse raames mõistliku lõpptulemuse saavutamiseks oleks tark keskendudagi küsimustele üldisest poliitilisest kultuurist; kandideerimise tõsiseltvõetavusest; kandidaadi ja valimisringkonna seotusest, sh kandidaadi elukohast; otsustamisprotsessi läbipaistvusest; nii Riigikogu kui volikogu liikme sõltumatusel; mandaadi teostamisel; aga ka tööaja jaotusest.

1. Volikogus osaletakse üldjuhul oma põhitöö kõrvalt. Kohaliku omavalitsuse volikogu liikme koht ei ole teine riigiamet. Riigiamet on amet mõnes riigivõimu harus, nt kohtuniku, õiguskantsleri, riigikontrolöri, ministri, ministriumiametniku jms amet. Linnad ja vallad ei allu Vabariigi Valitsusele ega ole osa riigi täitevvõimu harust. Eesti põhiseaduse järgi on kohalik omavalitsus seaduste piires iseseisev. Riigikohtu praktikas selgitatakse läbivalt, et on olemas olemuselt kohaliku elu küsimused, mille lahendab linn või vald omal äranägemisel; ja kohalik eelarve, mis ei ole osa riigieelarvest. PS § 63 ei keela Riigikogu liikmel linna- või vallavolikokku valimise korral volikogu liikmeks asuda.

2. Linna- või vallavolikogu liikmeks asumine ei ole sätestatud Riigikogu liikme volituste lõppemise ega peatumise alusena (vt PS § 64). Võrdluseks: PS § 84 kohaselt lõpevad Vabariigi Presidendi ametisse astumisega volitused ja ülesanded kõigis valitavates ja nimetatavates ametites. Nii on keelatud Vabariigi Presidendi ameti ühitamine nii muude riigiametite kui ka kohaliku omavalitsuse volikogu liikmeks olekuga.

3. Ka kohaliku omavalitsuse volikogu liikme volituste lõppemise ega peatumise alusena pole sätestatud Riigikogu liikmeks olekut (vt PS § 156).

4. Juriidiliselt on väga raske põhjendada, et kohaliku omavalitsuse volikokku valitud Riigikogu liige piiraks põhiseadusvastaselt kohaliku omavalitsuse autonoomiat. Põhiseaduse 14. peatükis „Kohalik omavalitsus“ mandaatide ühitamise keeldu ei ole. Samaaegselt Riigikogu liikmeks ja volikogu liikmeks oleku keeldu ei saa probleemivabalt tuletada ka horisontaalse ja vertikaalse

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

võimude lahususe ega kohaliku omavalitsuse autonoomia põhimõtetest. Paljudes demokraatlikes riikides, mis neid põhimõtteid jagavad (lähima näitena Soome Vabariik), on riikliku ja kohaliku tasandi esinduskogude liikmeks oleku ühitamine lubatud.

Küsimus, kas Riigikogu liikme kuulumine linna- või vallavolikokku piirab kohaliku kogukonna õigust lahendada kohaliku elu küsimusi iseseisvalt, on seega esmajoones poliitiline, mitte õiguslik.

Riigikohus ei ole mandaatide ühitamise asjus seisukohta võtnud. Riigikohtu 14. oktoobri 2005 aasta otsus ütles, et valimiskorra muudatused tuleb teha aegsasti enne valimisi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise